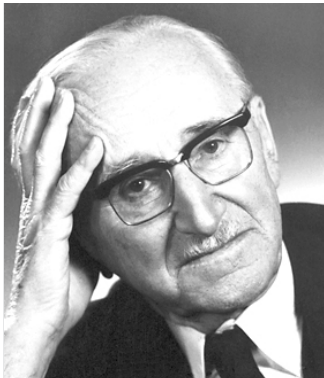

„Čím viac plánuje štát, tým ťažšie je plánovanie pre jednotlivca.“

F.A. Hayek

Obsah

Do polepšovne
str. 2

Kto by reformoval, keď kríza
skončila
str. 2

Surovinový hrnček var
str. 4

Po Koncesionáriovi môže
zaklopať aj Exekútorík
str. 5

Na zdravie, Erasmus!
str. 6

Lahostajnosť poslancov,
nutnosť dvojitej kontroly a
odporúčenie sporiteľom
str. 7

Porno, diaľnice a demokracia
str. 10

Čaro krajších čísel
str. 11

Hodnotenie návrhu novely
anuity
str. 11

Transformáciou k lepšiemu
životnému prostrediu
str. 12

Hra o politické výhody sa
nemusi vyplatiť
str. 13

Editorial

Richard Ďurana

Leto je neodvratne za dverami a pripomína sa nielen pekným počasím, ale aj školákmi pobežujúcimi s vysvedčeniami či promovanými študentmi a ich hrdými rodičmi.

Každé leto je udalosťou aj v INESS, v tomto období k nám z tlačiarne vždy doputuje nová aktualizovaná verzia plagátu **Vesmír verejných výdavkov**, ktorý ako schválenú učebnú pomôcku posielame nielen na všetky stredné školy na Slovensku, ale aj vybrané vysoké školy, novinárom, donorom a expertom. Tohtoročné plagáty už máme na stole, na strane 14 si môžete pozrieť, ako vyzerá slovenská aj anglická verzia. Plagát si môžete zakúpiť aj vy, pridte si ho k nám pozrieť a ohmatať, je krásny a nabitý zaujímavými informáciami!

Každý, kto má doma elektrickú prípojku, platí koncesionárske poplatky bez ohľadu na to, či má doma televízor alebo nie. Ak patríte do skupiny majiteľov tohto vynálezu z roku 1884, ktorý sa začal v Británii, Amerike a Sovietskom zväze komerčne predávať v roku 1928, a občas ho aj zapnete (počas majstrovstiev sveta vo futbale ho asi zapínate častejšie), **neuniknete reklame RTVS s Koncesionáriom**, ktorý vám hovorí, že platiť je normálne. Toto tvrdenie si berieme pod drobnohľad v článku *Po Koncesionáriovi vám na dvere môže zabúchať aj Exekútorík* na strane 5. Okrem údajov z článku je zaujímavé aj to, že firmy zaplatili minulý rok na koncesionárskych poplatkoch 8,9 mil. eur. Výška poplatku sa odvíja od počtu zamestnancov, ktorí v práci iste nepozerajú TV a za jej existenciu (resp. za elektrické prípojky) platia už vo svojich domácnostiach. RTVS by mohla vylepšiť svoj slogan - „Pretože platiť dvakrát za to isté je normálne“.

Od konca minulého roku INESS komentuje vývoj tzv. anuitnej novely. Na túto tému sme usporiadali vo februári veľkú konferenciu a k téme sme vytvorili samostatnú stránku <http://www.iness.sk/2pillar/>. Keďže v júni sa mnohomesačná hra o podobu a nastavenie parametrov dostala do finále, prinášame v tomto čísle články *Hodnotenie návrhu novely anuity* a hlavne **Lahostajnosť poslancov, nutnosť dvojitej kontroly a odporúčenie sporiteľom**, ktorý nájdete na strane 7.

Prieskumom verejnej mienky sa zvykne venovať veľa mediálnej pozornosti a častokrát sa o ne opierajú dokonca aj odborné štúdie či odporúčania pre hospodársku politiku. O tom, prečo je dobré o nich pochybovať, sa dočítate v článku **Porno, diaľnice a demokracia**.

V čísle sa venujeme aj študentskému euro žúru s názvom Erasmus, aktuálnym diskusiám o nespravodlivosti rozdelenia bohatstva, tradične centrálnym bankám a pretrvávajúcej dlhovej kríze a ďalším aktuálnym zaujímavým témam.

Na záver mi dovoľte pochváliť sa významným športovým úspechom: Na druhom ročníku *Majstrovstiev Slovenska v stolnom futbale neziskoviek INESS obsadil tretie miesto* v konkurencii 16 slovenských neziskových organizácií! Viac informácií a zopár fotiek z tohto náročného podujatia nájdete na strane 14.

Prajem vám inšpiratívne a mnohým už aj dovolenkové čítanie,

Richard Ďurana

Novodobí čarodejníci

Juraj Karpíš

Je fascinujúce sledovať, ako s krízou narástol vplyv štátnych centrálnych bánk. Zopár ľudí, ktorí ich ovládajú, sú v pozícii novodobých čarodejníkov s obrovskou mocou manipulovať celou spoločnosťou.

Nebude náhoda, že najdrahšie osobné auto vo verejnom sektore za poslednej vlády obstarala práve Národná banka Slovenska (podľa Transparency International). V čase, keď sa živnostníci a dohodári vyššími daňami skladali na konsolidáciu slovenských verejných financií, si funkcionár v NBS kúpil Mercedes za neuveriteľných 89 tisíc eur, čo je 9 rokov priemernej mzdy zamestnanca na Slovensku. Raz darmo, človek, ktorý v novodobej plánovacej rade Európskej centrálnej banky za Slovensko spoločne rozhoduje o finančnom osudoch stoviek miliónov

európskych sporiteľov a defaultoch členských štátov, si „zaslúži“ svoj luxus.

Príchod doby centrálnych bankárov naznačila už bradatá tvár vtedajšieho šéfa americkej centrálnej banky Bena Bernankeho na titulke časopisu Time v roku 2009. Ten ho označil za najvýznamnejšiu osobnosť sveta. Zásadný vplyv štátnych monopolov na produkciu peňazí sa vo vyspelom svete neznižil ani 5 rokov po ohlásenom konci krízy. Svojimi krokmi priamo ovplyvňujú ceny nehnuteľností či iných aktív a zisky finančného sektora. Centrálné banky, ktoré môžu vytváraním nových peňazí kupovať čas pre politikov, ovplyvňujú ochotu robiť prospešné ekonomické reformy. To, kde sa skrýva ozajstná moc, maskovalo divadlo v európskych parlamentoch ohľadom schvaľovania

plejády eurovalov, ktoré v jednom dejstve vyvrcholilo tragikomickým pádom slovenskej vlády. Nie eurovaly, ale bilión nových eur vytvorených ECB pre komerčné banky a najmä neskorší sľub šéfa ECB vytlačiť akékoľvek množstvo nových peňazí na záchranu krajín udržali euro v hre. Odvtedy je na trhoch pokoj. Problémom však je, že aj na ministerstvách. Spacifikované trhy netlačia na politikov a tí si ako študent s presunutým termínom štátnic užívajú voľný čas napriek tomu, že ani zďaleka nemajú spravené domáce úlohy a dlhy rastú na historické maximum. Nielen na Slovensku. V zachraňovanom Portugalsku ústavný súd zrušil časť opatrení zameraných na zníženie plátov štátnych zamestnancov. To narušilo plán portugalskej konsolidácie verejných financií, na čo Brusel odpovedal zmrazením výplaty tranže pomoci, ktorú Portugalsko dostáva od roku 2011.

Keďže si krajina vďaka biľanku zmenke ECB môže požičať napriek dlhu 130 % HDP za extrémne nízke úroky, portugalská vláda si povedala, že žiadne nové úpravy rozpočtu robiť nebude, a že sa poslednej tranže vzdáva. Kto by robil politicky riskantné reformy v

čase, keď si krajina vďaka ECB môže požičať za pár percent.

Štáty a ich centrálné banky nemanipulujú iba dlhopisové trhy. Podľa nedávneho prieskumu verejné inštitúcie po celom svete nakúpili za minulý rok akcie spolu za 1 bilión dolárov. Podnikatelia, investori a spotrebiteľia tak dnes pôsobia v ekonomike plnej falošných cenových signálov. Nikto netuší, kde by boli ceny akcií, úroky na dlhoch a ceny nehnuteľností v prípade, že by centrálni bankári prestali s karikatúrou kapitalizmu a odišli na dovolenku. Ekonomika je dnes ako žonglér, ktorého núti žonglovať so silnými dioptriami. Síce dobre vie, že vidí skreslene, no či sa mu podarí korigovať všetky chyby, ktoré okuliare vyvolávajú, si istí byť nemôžeme. Uvidíme ako a kedy to dopadne.

.týždeň, 21.6.2014

Do polepšovne

Radovan Ďurana

Európska komisia preradila Slovensko z kategórie nezodpovední s prísnyim dozorom do polepšovne, kde je šanca na nápravu. Komisia tým ocenila schopnosť vlády zvyšovať dane a odvody, vďaka čomu sa minulý rok príjmy štátu priblížili výdavkom.

„Polepšili“ sme si, pritom súčasný stav je stále biedny. Čitateľov to asi prekvapí, ale stále platíme nízke dane, štát mŕňa nad pomery. Ak by mal hospodáriť vyrovnané, museli by sme ku každému euru zaplatenom na daniach a odvodoch poslať ministrovi financií ešte 10 centov. Výsledkom je rastúci dlh, ktorý už minulý rok donútil vládu šliapnúť na dlhovú brzdu. Relatívne vysoký rast ekono-

miky (najmä vďaka exportérom a verejným investíciám), drží vládu pár milimetrov od pokorenia ďalšej hranice, ktorá by znamenala vyrovnaný rozpočet verejnej správy. Ušetriť 2 mld. eur? Nočná mora celej vlády. Toľko by sme ušetrili, keby sme zrušili celé mini-

sterstvo práce, to jest výdavky na hmotnú núdzu, prídavky na deti, príspevky rodičom... Šetrenie na strane výdavkov bolo doteraz opatrné. Namiesto poctivého škrtania hlušiny to bolo hlavne zmrazovanie výdavkov (zbytočný úradník, ktorému sa nezvyší mzda, je stále zbytočný úradník). Deti ministrov naďalej dostávajú prídavky, prémie k stavebnému sporeniu stále dostane každý, bez ohľadu či stavia alebo nie. Historicky najnižšie úroky nebudú trvať večne. Aj preto by sme mali mať za cieľ rezervu v hospodárení, a neutešovať sa tým, že náš deficit už nie je tak obrovský.

Nový čas, 3.6.2014

Kto by reformoval, keď kríza skončila

Martin Vlachynský

Spomínate na krízu? Asi áno, i keď tá už má toľko rokov, že baviť sa o nej je trochu retro. A po európskych voľbách už neštekne ani pes. Pritom tieto dve udalosti sa dostali do zaujímavej konjunkcie.

V ekonomickom svete sa za 6 rokov „šetrenia“ verejný dlh eurozóny zvýšil z necelých 6 biliónov eur v roku 2007 (66,2 % HDP) na takmer 9 biliónov eur v roku 2013 (92,6 % HDP). Niet sa čo diviť. Príjmy štátnych rozpočtov z rokov 2001-2007 boli vystavené na obrovskej bubline, ktorá praskla. Vďaka tomu sa daňové príjmy vrátili po roku 2007 späť do reality, no výdavky si ďalej rastú. V relatívnych rozmeroch HDP sa verejný sektor EÚ18 zväčšil (áno, škrtmi sa zväčšil, to je záhada, že?) zo 46 % HDP na 49,7 % HDP. Nožnice medzi príjmami (reflektujúcimi ekonomickú realitu) a výdavkami (reflektujúcimi politické sľuby) sa široko roztvorili a výsledkom je nielen raketový rast dlhu, ale aj prídusená európska ekonomika s dvojcifernou

nezamestnanosťou.

Toto nie je nová informácia. Novinkou však je, že ešte pred rokom či dvoma zbankrotované štáty sa dnes s novým elánom vracajú na trh. Ústavný súd v Portugalsku pred pár týždňami zrušil časť opatrení, zameraných na zníženie plátov štátnych zamestnancov. To narušilo trojkou dohodnutý plán portugalskej konsolidácie verejných financií, na čo Brusel odpovedal zmrazením výplaty tranže pomoci, ktorú Portugalsko dostáva od roku 2011. Kým pred dvoma rokmi by takáto situácia vyvolala zúrivé rokovania, zaklínania a preklínania (ako sa pravidelne stávalo s Gréckom, ktoré bojovalo o každú tranžu), teraz je všetko inak. Portugalci Európe odkázali, nech si poslednú tranžu nechá. Oni žiadne nové reformy robiť nebudú a idú si požičať na trh. Kto by reformoval, keď kríza skončila?!

Ak by ste pred tromi rokmi uspali nejakého

dlhopisového investora, dnes ho zobudili a ukázali mu úroky na dlhopisoch krajín PIIGS, asi by mu vypadli oči. Krajiny, ktoré sme pri 60-80% dlhu „zachraňovali“, dnes s dlhom neraz cez 130% HDP vysmiatie opúšťajú záchranné programy a požičiavajú si na trhu na desať rokov za 3% úrok. Ešte aj Grécko po troch kvázi-bankrotoch si v apríli požičalo za menej ako 5%. Cyprus zbankrotoval len pred rokom. Teraz hlási, že sa do konca júna vráti na trhy.

ECB sa nenápadne podarilo vytvoriť to, o čom viacerí politici snívajú roky – európske dlhopisy. Rozdiely medzi nemeckými a PIIGS dlhopismi sa zážračne stierajú – tak ako pred necelými dvoma dekadami pri vytvorení eura. Snaha dostať rozpočty pod kontrolu rozpočty vyznieva do prázdna – tak ako pri vytvorení eura.

Šancu vycítili viacerí. Taliansku v mŕňaní viac vadia fiškálne pravidlá EÚ ako ich impozant-

ný dlh. Premiér Renzi chce preto strategicky využiť prebiehajúci boj o kreslo prezidenta Európskej komisie. Na stretnutí s Hermanom Van Rompuyom chce dohodnúť barter – podporí Junckera za prezidenta, ak mu zľavia z fiškálnych pravidiel. Voličov treba potešiť!

A už sme pri tom druhom svete – politike. Francúzski a nemeckí ministri hospodárstva podporili iniciatívu Európskej strany socialistov zjemniť fiškálne pravidlá. Podľa návrhu by sa do deficitov nemali rátať výdavky na „rastové investície“ a pracovné miesta. To

je tak ohybná definícia, že pod ňu môžete natlačiť čokoľvek.

Politické sily v Európe sa sústredia na voľbu prezidenta Komisie. Všetci traja hlavní kandidáti sú však v otázkach krízy tak ambivalentní, že médiá ich niekedy nazývajú spoločným menom Schjuncstadt (skúška pre slovenský euro eurolektorát – viete aspoň s touto pomôckou vymenovať všetkých troch?). Existovala nádej, že keď prehrmia euro-volby, snaha urobiť niečo s európskou ekonomikou sa vráti na program dňa. Chyba – podarilo sa vytvoriť dokonalý sebaklam, že všetko je v poriadku.

Hospodárske Noviny, 24.6.2014

Porovnanie

Zázračná nezamestnanosť

V európskej realite dvojčífernej ako-tak stabilizovanej nezamestnanosti nám správy z USA pripadajú ako z iného sveta. Z rekordných 10% v októbri 2009 sa nezamestnanosť prepadla až na 6,3% v máji tohto roku.

Optimizmus však dostane studenú sprchu, keď sa pozrieme na údaj o podiele pracovnej sily na celkovom obyvateľstve. V roku 2001 tvorilo pracovnú silu v USA rekordných 67,2% (civilného) obyvateľstva. Nasledoval prvý pád, ktorý však nebol príliš výrazný a zastavil sa o dva roky neskôr niekde nad 65%. S príchodom krízy v roku 2008 však prichádza k druhému pádu, ktorý pokračuje dodnes. V máji 2014 tvorilo pracovnú silu v USA len 62,8% obyvateľstva. Z pracovného trhu behom dekády „zmizlo“ 4,4% obyvateľov, väčšina z nich v posledných piatich rokoch.

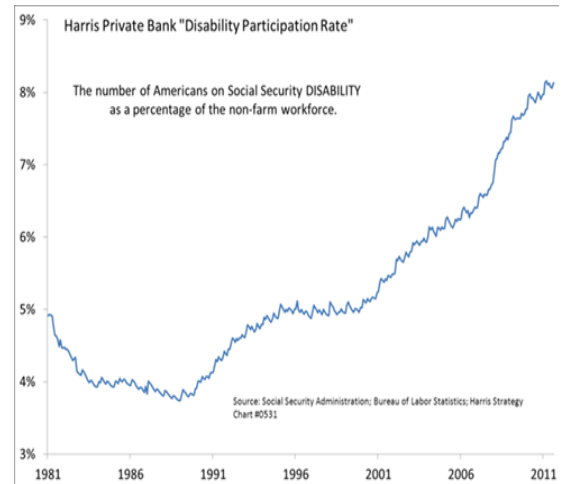
Demografická štruktúra v USA je vďaka imigrácii relatívne stabilizovaná, preto nemôžeme túto stratu pripísať dôchodcom, ako sa často deje v Európe. Časť obyvateľstva jednoducho prestala prácu hľadať. Druhá časť sa stala invalidmi. Počet invalidov stúpa už dvadsať rokov, zosilnil sa počas kríz. V roku 1990 bolo invalidov asi 4% v porovnaní s pracovnou silou, v roku 2011 ich pomer narástol cez 8%.

Dopomohla k tomu epidémia bolesti chrbta a iných svalovo-kostrových problémov, ale aj nárast diagnostikovaných depresí a iných psychických problémov. Tieto dva okruhy problémov trápili v roku 2011 až 53% všetkých invalidov.

Bolo by nefér švejkovsky označiť všetkých týchto ľudí za simulantov a nasadiť im dvojité klystír. No iné vysvetlenie rastúceho počtu chrbtových invalidov v čase miznutia fyzickej práce ako prudko klesajúce nároky na invaliditu sa hľadá ťažko.

Zdroj: FED St.Luis, Forbes

INESS Policy Notes

INESS Policy Note 3/2013 Atómová hrozba <http://goo.gl/rCLFmG>

INESS Policy Note 2/2013 Minimálna mzda <http://goo.gl/D0h7dB>

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly <http://goo.gl/j1bvH>

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť <http://goo.gl/lqRcY>

INESS Policy Note 4/2012 Ako znížovať výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy <http://goo.gl/1JMb9>

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ? <http://goo.gl/SQrls>

Surovinový hrnček var

Martin Vlachynský

Ukrajinská kríza do médií po krátkom čase vrátila tému surovín a ich vyčerpatelnosti. Autori analýz väčšinou postupujú podľa metodologickej schémy, ktorú v 19. storočí zaviedol už Stanley Jevons svojim dielom *The Coal Question*. Teda pozrieť sa na súčasné zásoby surovín a ich spotrebu, ktorej sa prisúdi určitá dynamika (väčšinou rast). Nie prekvapujúco potom príde záver, že suroviny ako ropa či plyn sa minú v priebehu najbližších desaťročí, ak nie rokov.

Namiesto sporenia sa s jednotlivými číslami zopár citátov.

1) 1885, U.S. Geological Survey: „Žiadna alebo minimálna šanca existencie ropy v Kalifornii.“

2) 1891, U.S. Geological Survey: *Tá istá predpoveď pre Kansas a Texas*

3) 1914, U.S. Bureau of Mines: *Celková budúca produkcia maximálne 5.7 miliardy barelov, zásoby na maximálne 10 rokov spotreby*

4) 1939, Department of the Interior: *Zásoby ropy v USA sa vyčapia do 13 rokov.*

5) 1951, Department of the Interior: *Zásoby ropy budú vyčerpané o 13 rokov.*

Dnes, viac sto rokov po týchto predpovediach, sto rokoch ktoré znamenali obrovský rast spotreby ropy na celom svete, USA ťažia 13-krát viac ropy ako v roku 1900 a už budúci rok by mali predbehnúť Saudskú Arábiu a stať sa najväčším producentom ropy na svete.

Na prvom obrázku vpravo vidíte tabuľku vytvorenú na základe predikcií Global 2000. Bola to správa vypracovaná skupinou vedcov pre amerického prezidenta Jimmyho Cartera v roku 1977. Pohľad do tabuľky vám napovie, ako mal podľa nich vyzeráť svet v roku 2000. Dnes mali byť minulé kovy ako zinok, olovo, meď, ale napríklad aj suroviny ako síra.

Dnes nielen že žiadna z týchto surovín nechýba, ale ich ceny klesali až do nafúknutia ekonomickej bubliny na začiatkom nového tisícročia. Pozrime sa na druhú tabuľku.

Sú v nej odhady rastu zásob rôznych komodít medzi rokmi 1950-1990 vytvorené pre americký Banský úrad. S výnimkou cínu zásoby surovín narástli, vo väčšine prípadov v násobkoch pôvodného stavu. Ako je niečo také možné? Odpovieme treťou a zároveň poslednou tabuľkou (z Nordhaus: *Resources as a constraint on growth*).

V nej vidíme tri rôzne vyjadrenia zásob vybraných surovín (jednotkou sú ostávajúce roky spotreby). V prvom je klasický spôsob, teda známe zásoby, ktoré je efektívne vyťažiť. V druhom stĺpci sú všetky vyťažiteľné zásoby – aj také, ktoré sa ekonomicky ťažiť neoplatí

Resource	Deposits (mil. tonnes)	Static consumption capacity (years)	Dynamic consumption capacity (years)
Zinc	166	26	19
Copper	503	63	36
Lead	136	37	25
Nickel	60	86	43
Sulphur	1700	34	23
Chromium	829	377	80

Global 2000

(náklad na vyťaženie je vyšší ako výnos zo získanej suroviny). V treťom je obsah jednotlivých prvkov v planéte Zem.

Pointou je, že s technologickým pokrokom sa zásoby postupne presúvajú do stĺpcov vľavo. Objav technológie najskôr umožní suroviny teoreticky vyťažiť a jej postupné zlepšovanie z toho spraví ekonomicky zmysluplnú aktivitu. Preto sú dnes naše zásoby ropy mnoho krát väčšie, ako boli zásoby za čias našich dedov, hoci žijeme na tej istej planéte.

Ťažba ropy je vynikajúcim príkladom evolúcie technológie ťažby. Z jednoduchých plytkých studní sa postupne stali čoraz hlbšie, naučili sme sa ťažiť z morského dna, či

Natural Resource Reserves 1950-1990

Resource	1950	1990	Change %
Bauxite	1400	21,500	1,436%
Chromium	70	420	500%
Copper	100	350	250%
Iron Ore	19,000	145,000	663%
Lead	40	70	75%
Manganese	500	980	96%
Nickel	17	59	247%
Oil	104	1002	863%
Tin	6.0	4.2	-30%
Zinc	70	145	107%

Kahn, Brown and Martel in their table for U.S. Bureau of Mines, *Minerals Commodities Summary*, 1990.

Resource	Known deposits consumption time (years)	Ultimately recoverable resources (URR) consumption time (years)	Resources in Earth crust consumption time (years)
coal	2736	5119	unknown
copper	45	340	272 000 000
lead	10	162	85 000 000
zinc	21	618	409 000 000
sulfur	30	6897	unknown
iron	117	2567	1 815 000 000
uranium	50	8455	1 855 000 000

Prezi

Nordhaus (1974)

frakovať. Možnosť syntetizácie umelej ropy z rôznych plynov či iných zlúčenín uhlíka, alebo nádejné pokusy produkcie ropy geneticky upravenými baktériami, či riasami otvárajú ďalšie pole možností napredovať.

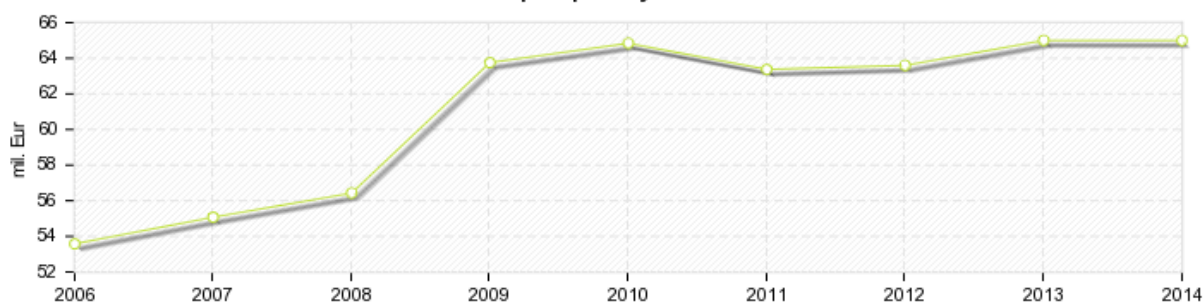
Tá istá ropa v tom istom ložisku pred 500 rokmi nepredstavovala zásoby, dnes už áno. Zásoby surovín nie sú v čase a priestore pevne dané, pretože až ľudská činnosť premie-

ňa neutrálne objekty na suroviny. A priestor na rozvoj ľudskej produktivity je (aspoň teoreticky) neobmedzený.

iness.sk, 23.6.2014

Cena štátu

Vianočné príspevky dôchodcom

K výplatám dôchodkových dávok v roku 2006 pribudol vianočný príspevok dôchodcom. Jedná sa o príspevok vyplácaný z rozpočtu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý zaťažuje štátny rozpočet sumou vyše 60 miliónov eur ročne. Príspevok je ur-

čený pre poberateľov nižších dôchodkov.

V roku 2013 sa vyplácal dôchodcom s dôchodkovou dávkou nižšou ako 483 eur. Výška príspevku sa v závislosti od výšky dôchodkovej dávky pohybovala od 46,50 eur do 75 eur. Príspevok sa v decembri 2013

vyplatil približne 1,1 milión krát. Premiér na nedávnom pracovnom sneme vládnej strany avizoval v tomto roku zvýšenie vianočného príspevku časti penzistom.

www.cenastatu.sk

Výdavky štátu

Medzinárodná banka hospodárskej spolupráce (MBHS) bola založená vládami členských štátov RVHP v roku 1963 s cieľom uľahčiť bilaterálne transfery členských štátov. Pre multilaterálne zúčtovania bola v roku 1970 založená Medzinárodná investičná banka (MIB). Obe banky dodnes existujú a majú sídlo v Moskve.

Členmi MBHS sú Slovensko, Bulharsko, ČR, Vietnam, Mongolsko, Rusko, Rumunsko a Poľsko, členmi MIB sú Slovensko, Bulharsko, ČR, Vietnam, Mongolsko, Rusko, Rumunsko a Kuba.

Podiel SR na celkovom splatenom kapitáli MBHS ku koncu roka 2012 tvoril 8,6 mil. eur, v prípade MIB to bolo 10,4 mil. eur. Po minuloročnom vystúpení Kuby z MBHS sa výška splatenej časti kapitálu pre SR zvyšuje

z 8,6 mil. eur na 12,5 mil. eur (výška základného kapitálu SR z 24 mil. eur na 26,7 mil. eur, tj. z 6,0 % na 6,7 %).

V júni sa uskutočnilo zasadanie MIB na

Kube, kde účastníci riešili aj vzťahy medzi MIB a MBHS, keďže ich akcionári sú prakticky rovnakí, podobne tak aj ich misie. Banky dnes majú štatút medzinárodnej organizácie a prebiehajú procesom transformácie na úroveň porovnateľnú s medzinárodnou praxou.

MIB poskytuje pomerne drahé úvery za 7 % až 9 %, čo využívajú najmä ruské a mongolské firmy. Na Slovensku sa MIB zapojila čiastkou 20 miliónov eur do syndikovaného úveru na dostavbu jadrovej elektrárne v Mochovciach. Z úveru sa financuje dodávka komponentov z Českej republiky. MBHS minulý rok vyplácala dividendy vo výške 10 mil. eur, z ktorej na SR pripadol podiel vo výške 0,6 mil. eur.

Po Koncesionárikovi môže zaklopať aj Exekútorík

Martin Vlachynský

RTVS chce ísť s dobou a tak vymysleli veselú postavku Koncesionárika, ktorý vám ďakuje, že platíte koncesionárske poplatky a vysvetľuje, že verejnoprávne vysielanie nie je zadarmo. Ako keby nám to dostatočne každý mesiac nepripomínal šek.

Postavičky z neba nepadajú samé a Koncesionárika treba nakrmiť. RTVS každoročne klesajú príjmy, čo spôsobuje najmä rastúci počet dôchodcov (ktorí platia menej), ale aj finančná tieseň obyvateľov. RTVS chce tomu čeliť aktívnejším vymáhaním, takže vám na dvere bude klopať nielen Koncesionárik, ale aj Exekútorík. Priamo chcú osloviť aj ca. 100 000 nezaregistrovaných ľudí. Ale to nestačí.

RTVS sa totiž šikovne vzdalo reklamných príjmov (famózný obchod so súkromnými televíziami, ktoré posilnili svoje oligopolné postavenie, ale prispievajú do Audiovizuálneho

fondy). A tak nás síce RTVS teší reklamou: u nás si reklama nezahrá (ani nemôže, zákonom je obmedzená na 0,5% vysielacieho času), ale RTVS peniaze potrebuje.

Riaditeľ RTVS upozorňuje, že koncesionárske poplatky sa nemenili mnoho rokov, a len zohľadnenie cenovej úrovne by poplatok navýšilo z dnešných 4,64 eur mesačne na 6,95 eur. Vláda zatiaľ nedala ku tomu jasné vyjadrenie. Pre porovnanie: toľko ako Koncesionárikovi mesačne zaplatíte Štáťikovi na dani z príjmu, ak zarábate 400 eur hrubého. Ak by prešlo navrhované zvýšenie, tak na dani z elektrickej prípojky zaplatíte zhruba 10 % slovenských zamestnancov (menej, ak časť z nich skombinujete do párov) viac ako na dani z príjmu! Áno, na dani z elektrickej prípojky, pretože to je skutočný názov koncesionárskych poplatkov. Ste povinný ich platiť

vtedy, ak odoberáte elektrinu, bez ohľadu na to, či pozeráte STV, alebo či vôbec máte televízor. Popri tejto priamo smerovanej dani si RTVS ročne odhryzne ešte ďalších 20-28 miliónov eur z rozpočtu.

Najväčšia absurdnosť ešte len príde. Za zvýšenú daň chce riaditeľ financovať nielen doterajšie potreby organizácie, ale aj tretí kanál verejnoprávnej televízie. Čo na tom, že STV3 tu už bola a so sledovanosťou hlboko pod 1% skončila fiaskom.

V dobe káblových televízií (a Internetu) a gigantického výberu programov najkošatejšieho zamerania vrátane dokumentov, pôvodnej československej tvorby, rozprávok či kanálov v jazykoch menších sa môžeme oprávnenne pýtať, či koncept verejnoprávnej televízie nepatrí do múzea. Ale dobre, tvárme sa*, že jeden rómsky magazín (a pod.)

týždenne je dostatočný dôvod na udržiavanie tohto 100 miliónového monštra v chode. No pri pohľade na programovú štruktúru je zjavné, že všetko verejnoprávne vysielanie by šlo napchať do jedného kanála, a ešte by ostal aj slušný priestor na Drišlak.

Diskusia by sa v čase pokračujúcej ekonomickej krízy, rastúceho dlhu a dvojciferej nezamestnanosti mala skôr uberať smerom, či je skutočne nutné, aby sa slovenské rodiny skladali 55 eur ročne na vysielanie Doktorky Quinnovej a Sily lásky. Teda ekonomicky racionálna a voči skúšaným občanom férová otázka znie, či nezrušiť jeden kanál RTVS, nie či pridať ďalší.

Ale vo všetkom treba hľadať pozitíva. Taký Koncesionárik sa môže stať šikovným rodičovským nástrojom. Keď vaša ratolesť bude nabudúce zase v obchode otravovať, že chce niečo kúpiť, môžete povedať: „Nedá sa. Koncesionárik mi zobral peniaze.“

Na rozdiel od bubáka pod posteľou to ani nebude klamstvo.

* Takto RTVS popisuje poslanie svojich programov jednou vetou (chýba len trvalo udržateľný rozvoj...):

Sú založené na zásadách demokracie a humanizmu a prispievajú k právnemu vedomiu, etickému vedomiu a k environmentálnej zodpovednosti verejnosti, poskytujú

neustranné, overené, neskreslené, aktuálne, zrozumiteľné a vo svojom celku vyvážené a pluralitné informácie o dianí v Slovenskej republike i v zahraničí na slobodné utváranie názorov, rozvíjajú kultúrnu identitu obyvateľov Slovenskej republiky bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vek, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie tak, aby tieto programy odrážali rozmanitosť názorov, politických, náboženských, filozofických a umeleckých smerov a aby podporovali rozvoj vedomostnej spoločnosti, utvárajú podmienky na spoločenskú dohodu vo veciach verejných s cieľom posilniť vzájomné porozumenie, toleranciu a podporovať súdržnosť rozmanitej spoločnosti.

iness.sk, 3.6.2014

Na zdravie, Erasmus!

Jana Kostovčáková

To, že programu Erasmus prischol pracovný názov Európska párty, nie je len tak náhodou. Web aj sociálne siete sú plné videí, fotiek a skupín, ktoré ho spájajú skôr s množstvom alkoholu a žurov, ako s možnosťou nadobudnúť vedomosti či okúsiť iný druh výučby. Myšlienka kvalitného vzdelania v cudzej krajine sa tak často stáva iba frázou v motivačných listoch uchádzačov o semester strávený v zahraničí.

Jedna zo slovenských vysokých škôl na svojej stránke uvádza, že „Erasmus je jeden z mnohých, avšak najúspešnejší a medzi študentmi najobľúbenejší vzdelávací výmenný program Európskej únie. Jeho primárnym cieľom je dodať vzdelaniu medzinárodný rozmer. Nemenej dôležitý cieľ tohto podprogramu Celoživotného vzdelávania je aj osobnostný rast študenta, učenie tolerovať iné kultúry a nový pohľad na štúdium ako také.“ O oboch cieľoch by sa však dalo diskutovať.

Z pohľadu najvyššieho počtu vyslaných študentov zo Slovenska je viac než otázne, či vzdelanie dostáva medzinárodný rozmer. Podľa štatistík naši študenti zavítajú naj-

častejšie do Českej republiky (v akademickom roku 2011/2012 takmer štvrtina z nich). Po dôvodoch môžeme pátrať, no budú za tým pravdepodobne približne rovnaké životné náklady (ktoré študentovi navyše kryje

grant, a teda za pokračujúcej podpory rodičov možno rátať dokonca s vyšším študentským rozpočtom), či príbuznosť študijných programov, ktorá uľahčuje uznávanie získaných kreditov. Tá nie je na každej univerzite samozrejmosťou.

Ak sa na vec pozrieme z pohľadu Slovenska ako krajiny prijímajúcej študentov, českí študenti sú až na piatom mieste, pričom prvé patrí Poliakom a hneď po nich Španielom. Pritom častou odpoveďou na otázku, prečo práve Slovensko, je, že má v blízkosti ďalšie európske hlavné mestá, a je tu lacno. Edukačný rozmer vo veľa prípadoch absentuje a zžívanie sa s domácimi študentmi tiež často nefunguje aj kvôli kultúrnym rozdielom. Napriek snahám „spájať kultúry“ Erasmusi v študentských mestách zväčša bývajú oddelene od domácich študentov a tento trend sa presúva aj na akademickú pôdu, nakoľko ich motivácia zapojiť sa do učebného procesu je nízka. Primárnym záujmom je užiť si semester mimo domácej univerzity (a povedzme si otvorene, vo veľa prípadoch s nižšími nárokmi na získanie kreditov ako doma), ako sa len dá. Samozrejme, nájdú sa výnimky potvrdzujúce pravidlo.

Diskutovanou témou bola a je samotná výška grantu. Tú určuje národná agentúra v danej krajine na základe životných nákladov v konkrétnom štáte. V programe Erasmus, ktorý v súčasnosti dobíha, mohla rozhodnúť, či udelí vyššie granty menšiemu počtu študentov (v prípade Cypru, Bulharska) alebo nižšie granty vyššiemu počtu študentov (aj Slovensko). Sumu pritom mohli dopĺňať aj ďalšie zdroje spolufinancovania, napr. celoštátne, regionálne či miestne zdroje. Grant má pokrývať čiastočné náklady študenta v prijímajúcej krajine, no v praxi sa teda mohlo stať, že sa na Slovensku objavil cyperský

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred dakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

študent s grantom vyše 500 eur a s podobným mesačným rozpočtom vycestoval aj slovenský študent do Nórska. Vyžiť zo sumy 500 eur na Slovensku (ktorú veľa Slovákov nemá ani len možnosť vidieť na výplatnej páske) pre zahraničného študenta (s využívaním študentských zliav a benefitov) nemôže byť problém, ba čo viac, zvýši mu aj na „voľnočasové aktivity“.

Po viac ako 25 ročnom pôsobení na scéne prichádza z dielne EÚ nový program Erasmus+, ktorý nahradí súčasný Erasmus program a pridruží ďalšie európske vzdelávacie

programy. Ako píše komisia, nový „program je svojou povahou ambicioznejší a strategickjší.“ Celkový rozpočet na roky 2014-2020 vzrástol a dosahuje bez mála 15 mld eur. I napriek tomu, že poctivé hodnotenie prínosov a negatív predchádzajúcej verzie chýba. Práve absencia jasne stanovených a meraateľných cieľov programu je jeho najväčším nedostatkom (spoločný znak viacerých celoeurópskych programov). Z doterajších skúseností môžeme povedať, že program má minimálny efekt z pohľadu vzdelávania. Pokiaľ si EÚ od programu sľubuje vyššiu kultúrnu

toleranciu (iste je pravda, že žúrky zbližujú národy viac, ako návšteva školy či múzea), mala by program tomuto cieľu prispôbiť. Neviazať ho nezmyselne na semester, ale skrátiť dané obdobie na mesiac. Za rovnaké množstvo peňazí by získala násobne viac tolerantných študentov. Tento prístup by sa vyplatil aj vtedy, ak skutočným cieľom programu Erasmus nie je v skutočnosti nič iné, ako zvyšovať obľúbenosť EÚ medzi širokou verejnosťou.

iness.sk, 26.6.2014

Plytvanie

Za mobilné služby zaplatili na bratislavskom magistráte v rokoch 2011 a 2012 spolu vyše 110-tisíc eur. Faktúry niektorých ľudí z vedenia magistrátu sa v rekordných mesiacoch šplhali k tisíc eurám mesačne. Predražovali ich najmä volania zo zahraničia a mobilné internetové služby. Za bývalého šéfa kancelárie primátora muselo mesto jeden mesiac uhradiť faktúru vo výške 2761 eur. Slovak Telekom, ktorého bolo mesto klientom, ponúkal podľa výročnej správy v danom čase aj výhodnejšie balíky dát do zahraničia, ktoré však magistrát nevyužíval.

Hovorca magistrátu faktúry obhajoval tým, že čelní predstavitelia mesta sú nezastupiteľní a je vo verejnom záujme, aby boli nepretržite zastihnutelní. Najdrahšie firemné paušály však stoja okolo 100 eur mesačne a obsahujú služby ako neobmedzené volania do zahraničia či dátové služby. Od začiatku roka 2013 sa mestu podarilo faktúrované ceny zredukovať.

Lahostajnosť poslancov, nutnosť dvojitej kontroly a odporúčenie sporiteľom

Radovan Ďurana

Už len podpis prezidenta chýba na anuitnej novele. Jej schvaľovanie v parlamente bolo nešťastné z dvoch dôvodov.

Za prvé, poslanci sa v snahe zapáčiť vyššou šancou na programový výber vykašľali na to, čo všetkých sporiteľov môže trápiť viac, a to je výška ich dôchodku z prvého piliera. Za druhé, údajná „vyššia šanca“ bola postavená na chybnom a spochybniteľnom prepočte. Oba tieto body rozoberá nasledujúci text.

Krivé krátenie dôchodkov

To, že schválená anuitná novela podporuje myšlienku paternalistického štátu, je pre mnohých len filozofický problém. Pre sporiteľov, ktorí sa v januári chystajú do dôchodku, je ale nastavenie novely praktický finančný problém. Na ich mieste by som z výberom úspor počkal minimálne do ďalších volieb. Na rozdiel od prvého piliera, kde ústavný súd môže rozhodnúť o doplatení nespravodlivého krátenia, zmluva o doživotnom dôchodku s poisťovňou sa nebude dať zmeniť. O čo ide?

Výška dôchodku sporiteľa z prvého piliera sa kráti o podiel sadzby odvodov do II. piliera v danom roku a hodnoty 18%. Sporiteľa však do prvého piliera, podobne ako výluční poistenci, odvádzajú cca 25%, vid' príloha. Namiesto krátenia dôchodku o $4/25 = 0,16$ sa sporiteľom kráti každé euro o 0,22 centov. Doživotne tak sporitelia dostanú priznaný dôchodok, ktorý nekorešponduje s ich sku-

točnými poisťovnými príspevkami na dôchodkové zabezpečenie. Praktický príklad:

Sporiteľ, 40 rokov dôchodkového poistenia, celoživotný príjem 1,6 násobok priemernej mzdy, 10 rokov v druhom pilieri, dostane o 19 eur nižší dôchodok, ako pri spravodlivom krátení. Za 17 rokov dôchodkovského života príde o 4000 eur. Strata sporiteľa vinou krivého krátenia bude narastať s dĺžkou doby sporenia.

Neprimerané krátenie je všeobecne známy problém. O jeho existencii vie tak Ministerstvo práce, Financií, Fiškálna rada (robí projekcie penzijného systému) ako aj všetci členovia Sociálneho výboru NRSR. Nikomu sa do tohto problému nechce, lebo to znamená priznať vyššiu dielu v I. pilieri. Dá sa však predpokladať, že časom samotný parlament, či pod tlakom Ústavného súdu, túto nerovnováhu napravia a sporiteľom nielenže bude vyplácaný primeraný starobný dôchodok, ale Sociálna poisťovňa bude nútená nevyplatenú časť dôchodku doplatiť. Poslanci ignorovaním tohto problému pripravujú budúce spory o vyrovnanie s dôchodcami, nie rozdielne od problémov s výpočtom dôchodkov pre starodôchodcov.

Viacerí sporitelia ale na tento problém doplatia dvakrát. Na to, aby splnili anuitnou novelou prijaté kritérium nekráteného dôchodku (ako keby v II. pilieri nikdy neboli), musia vyššiu časť svojich úspor použiť na

nákup doživotného dôchodku, a teda **nižšia časť úspor im ostane k dispozícii formou programového výberu.**

Zatiaľ čo krivé krátenie dôchodku z prvého piliera je možné riešiť aj spätne doplatením, vyšší nárok na programový výber sporiteľom nikto nevráti. Zmluva o doživotnom dôchodku (anuite) je nezvratná. K adekvátnej časti svojich úspor formou programového výberu sa už nikdy nedostane.

Byť sporiteľom, s nárokom na programový výber, nákup doživotného dôchodku (anuity) by som odložil. Počkal by som rok (snáď sa poslanci spolu s ročným zúčtovaním poistenia spamätajú), a ak to príjem dovoľí, tak do ďalších volieb (snáď sa uvoľnia kritéria pre programový výber).

Chyba v modeli

Anuitná novela prešla parlamentom vďaka pozmeňovaciemu návrhu, ktorý podporilo aj 23 opozičných poslancov. Kľúčovým argumentom týchto poslancov bolo tvrdenie, že k programovému výberu svojich úspor sa dostane viac sporiteľov. Oproti pôvodným 2% to má byť 12,5% sporiteľov. Toto číslo je však chybné a nadhodnocuje dostupnosť programového výberu. Kde sa vzalo?

Prišlo s ním Ministerstvo práce. To číslo bolo v médiách prezentované ako analýza úspor sporiteľov, ktorí by mali o rok čerpať svoje úspory. Podklady analýzy sme od Minister-

stva pýtali, bohužiaľ neúspešne. Nakoniec, v deň hlasovania, Ministerstvo umožnilo náhľad do prepočtov za týmto číslom. Ukázalo sa, že nejde o analýzu, vyhodnotenie reálnych úspor sporiteľov, ktorí pôjdu do dôchodku. Je výsledkom modelu vzorky 714 sporiteľov, v ktorom neboli skutočné ale len dopočítané hodnoty úspor.

Analytici samozrejme netušia, ktorý poistec bol kedy v ktorom fonde, a teda si musia zhodnotenie aj výšku poplatkov tipnúť (pokiaľ sa im nepodarí spárovať údaje DSS a SP, čo však nie je tento prípad). V samotnom prepočte bola navyše chyba, ktorá nadhodnocovala hodnotu úspor o zhruba 7 %.

Na to, aby ste vedeli, koľko sporiteľov sa dostane k úsporám, však ešte musíte odhadnúť, aké štedré budú poisťovne. Ministerstvo zvolilo optimistický variant, že poisťovne budú skôr štedré. Je to otázka, pretože nikto dnes nevie, či poisťovne budú o rok skôr bojovať o klientov (štedré), alebo budú opatrné (skúpe), pretože na Slovensku sa pravidlá druhého piliera menia zhruba raz za dva roky. Aj z tohto dôvodu mali poslanci a verejnosť dostať minimálne dve čísla, a nielen jedno.

Do prepočtov sa pritom nedostal faktor povinného dedenia, ktorý všetkým sporiteľom zhltnie zhruba 2% úspor. Výsledkom modelu boli teda nadhodnotené úspory (minimálne o 9%) a štedré anuity, ktoré prirodzene zdvihli podiel sporiteľov s prístupom k časti svojich úspor.

Pozrite sa, ako vstupné parametre dokážu ovplyvniť to, či sa sporiteľ podľa nových pravidiel dostane k úsporám alebo nie. Základné predpoklady: Doba sporenia 40 rokov, priemerný príjem 2 násobku priemernej mzdy, 10 rokov sporenia, odchod do dôchodku v januári 2015. Najprv variabilita vo výške úspor:

Zhodnotenie úspor ako pomer vkladov a výslednej hodnoty úspor na konci roku 2014	Hodnota úspor na konci roku 2014 v eur
8% (konzerv. fond)	14 565
13% (akciový fond)	15 334
15% (lepšie riadené úspory)	15 606

(Bez vplyvu poplatkov Soc poist, so započítanými poplatkami DSS)

Aby sa tento sporiteľ dostal k programovému výberu, **musí si zakúpiť anuitu minimálne vo výške 82,1 eur**. Nasledujúca tabuľka ilustruje, koľko úspor mu ostane na programový výber, po započítaní faktora dedenia (tabuľka vpravo):

Podľa našich prepočtov (poisťovne budú skúpe a Slováci sa budú dožívať viac, to jest anuitná náhrada menej ako 6,5%), sa k programovému výberu dostane len pár percent sporiteľov. Vyššie uvedený príklad človeka s dvojnásobkom priemernej mzdy, ukazuje, že sa k nemu nedostane. Ak správne volil

tie najvýkonnejšie fondy, a poisťovne budú štedré, tak sa dostane k pár tisíc eurám, čo je menej ako sedmina úspor. Veľká väčšina môže momentálne počítať s nulou alebo pár stovkami eur.

K úsporám sa dostanú najmä tí, ktorí zarábali v posledných rokoch viac ako 3 násobok priemernej mzdy. Od tejto hranice už totiž klasický dôchodok, ktorý je hranicou pre prístup k úsporám, nerastie. Naopak odvody do II. piliera sa platia až z 5 násobku priemernej mzdy. Je preto pochopiteľné, že títo sporitelia budú mať dosť úspor, však si ich tam štedro museli odvádzať. Ale to sú skoro tí istí, ktorí by sa k programovému výberu dostali aj podľa pôvodného návrhu vlády (štvornásobok životného minima). **V návrhu vlády pritom mali možnosť vybrať si celé úspory, teraz dostanú len ich časť, lebo anuitu si budú musieť kúpiť všetci.**

To, či je to zlepšenie, je teda otázne. V budúcnosti možno sporiteľov s právom výberu pribudne, ale len za podmienky, že druhému pilieru sa bude podstatne lepšie dariť. Rozhodovali by sa poslanci inak, keby poznali tieto prepočty? Na túto otázku si musia odpovedať oni sami. Hlasovanie nemôžeme vidieť odtrhnuté od celkového kontextu, v ktorom je stále živá otázka, či druhý pilier prežije ako celok.

Poučenie pre ministerstvo a verejný diskurz

Poslanci a najmä novinári majú pocit, že všetko sa dá vyjadriť jedným číslom. Systém, v ktorom je viacero premenných, ktoré sa odhadujú, to však nie je možné. Dnes ministerstvo hovorí, že ide o ilustratívne prepočty, na základe limitovanej vzorky, výsledok môže byť v skutočnosti odlišný. S týmito slovami mali dostať projekcie poslanci, a štátny tajomník mal číslo prezentovať v médiách s týmito obmedzeniami. Chyba v modeli by v

takom prípade vyznela menej závažne.

Priebeh schvaľovania novely však priniesol dve poučenia a otázky:

Prečo ministerstvá nezverejňujú

podkladové dáta k svojim modelom, prepočtom?

Pokiaľ ide o anonymizované údaje, ako v tomto prípade, ministerstvu nič nebráni. V rámci hnutia opendata nie je táto požiadavka nijako závažná.

Prečo nie sú zverejňované predpoklady modelových výpočtov?

Verejná diskusia by bola podstatne jednoduchšia, ak by ministerstvá zverejňovali svoje predpoklady (pokiaľ nejde o tajné služby). Ľahšie by sa viedla diskusia nielen v tomto prípade, ale napríklad aj pri prognózovaní dane z príjmu právnických, či fyzických osôb.

* Neprimerané krátenie (nespravodlivé)

• Keď robí Fiškálna rada prognózy obrovského deficitu I. piliera, do príjmov starobného dôchodkového poistenia započítava aj príjmy Rezervného fondu. Za príjmy priebežného piliera teda považuje odvody vo výške 22,75% (18+4,75) vymeriavacieho základu.

• Na výplatu starobných dôchodkov sú permanentne využívané prebytky ostatných fondov. Ak porovnáme tvorbu a použitie fondov v bežnom roku (bez započítania prevodov z minulých rokov), tak suma odvodov sa v rokoch 2011- 2014 pohybovala (bude pohybovať nasledovne:

24,17%, 24,58%, 25,08%, 24,97%. Hodnota % odvodu prebytkov fondov bola stanovená ako podiel príjmov rezervného fondu a čísla 4,75. Údaje o fondoch sú z Návrhu rozpočtu SP na rok 2014.

• Poisťovňa dokáže v každom roku presne vyčíslí výšku odvodov potrebných na dofinancovanie fondu starobného poistenia.

• Zreálnenie výšky odvodov do fondu starobného poistenia do minulosti nie je komplikované ani nevidíme legislatívne prekážky

• Optimálnym riešením bude zreálnenie sadzieb odvodov prijaté spolu s ročným zúčtovaním sociálnych odvodov, pričom budú zakázané prevody medzi fondami a dotácie fondu starobného poistenia budú možné len z daní.

• Pozn.: Poisťovňa nepoužíva automaticky všetky prebytky fondov na dotáciu I. piliera, časť prostriedkov používa na udržiavanie bilančného zostatku cca 500 mil. eur, potrebného na zabezpečenie schopnosti poisťovne vyplácať dávky. Objem použitého prebytku fondu sa tak každoročne mení.

eTrend.sk, 16.6.2014

Hodnota úspor na konci roka 2014	14 565 (8%)	15 334 (13%)	15 606 (15%)
Zostatok úspor určený na programový výber pri anuitnej náhrade 6% (priemer v UK)	0	0	0
Zostatok úspor určený na programový výber pri anuitnej náhrade 6,5%	0	0	445
Zostatok úspor určený na programový výber pri anuitnej náhrade 7,2% (používaná ministerstvom)	975	1 653	1 925

Vláda schválila

109 – 113 Rokovanie vlády SR

Program prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z opustených a uzavretých úložísk ťažobného odpadu (2014-2020) (28.5.2014) – Program určuje opatrenia na postupné znižovanie nežiaducich účinkov úložísk ťažobného odpadu. Na realizáciu týchto opatrení v období rokov 2014 až 2020 sú potrebné finančné prostriedky vo výške **41 390 642 eur**. Z toho výdavky verejnej správy SR sa rozpočtujú v danom období vo výške **5 306 493 eur**.

Návrh zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (4.6.2014) – Pridávajú sa dva platové stupne a zároveň dôjde k úprave hodnotných plátov vojakov tak, aby rástli po celú dobu výkonu štátnej služby. To bude mať dopad na rozpočet, ktorý však bude kompenzovaný úsporou pri priznávaní príplatkov, zrušením príplatku za vyvedenie vojsk do výcvikového priestoru bez náhrady a výrazným obmedzením možnosti preplácať štátnu službu nadčas. Návrh bude mať pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy v nasledujúcich troch rokoch každoročne vo výške **698 250 eur** a v roku 2017 vo výške **2 788 250 eur**.

Návrh na uzavretie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o výstavbe cestného mosta nad riekou Hornád a príjazdových ciest na spoločnej štátnej hranici medzi obcami Kechnec a Abaújvár (4.6.2014) – Predpokladaný náklad stavby nového mosta (50 % hradí SR) a nadväzujúcej komunikácie na slovenskej strane pre SR predstavuje **2 405 477,17 eur**, z toho v roku 2014 vo výške **962 190,85 eur**

a v roku 2015 vo výške **1 443 286,32 eur**.

Správa o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2013 (4.6.2014) – Celkový objem štátnej pomoci poskytnutej v SR v roku 2013 predstavuje sumu **290,74 mil. eur**. Celková výška štátnej pomoci sa v roku 2013 v porovnaní s rokom 2012 znížila o **5,06 mil. eur**.

Analytické vyhodnotenie výsledkov a tendencií zahraničného obchodu SR za rok 2013 (4.6.2014) – Objem vývozu výrobkov a služieb v stálych cenách dosiahol v roku 2013 hodnotu 67 031,6 mil. eur, čo predstavuje nárast o 4,5 % oproti roku 2012. Objem dovozu výrobkov a služieb v stálych cenách dosiahol hodnotu 57 504,0 mil. eur, čo predstavuje nárast o 2,9 % oproti roku 2012. Saldo zahraničného obchodu s tovarmi v bežných cenách bolo aktívne v objeme 4 283,7 mil. eur.

Informácia o vývoji pohľadávok Sociálnej poisťovne voči zdravotníckym zariadeniam (4.6.2014) – Celkový objem pohľadávok na neuhradenom poistnom Sociálnej poisťovne evidovaných voči sledovaným zdravotníckym zariadeniam v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR a transformovaným zdravotníckym zariadeniam dosiahol k 30. aprílu 2014 sumu **96 637,5 tis. eur**.

Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2013 (4.6.2014) – Verejní obstarávatelia, obstarávatelia a iné subjekty v roku 2013 na základe 8 896 ukončených postupov verejného obstarávania uzavreli zmluvy vo finančnej hodnote **5 851,064 mil. eur**. Najviac používaným postupom verejného obstarávania bola verejná súťaž, ktorou ob-

starávatelia ukončili 2 634 (85%) postupov v hodnote 3,450 mld. eur (67,5 %).

Návrh na úhradu výdavkov súvisiacich so záchrannými prácami počas mimoriadnej situácie na územiach územných obvodov okresných úradov Námestovo a Tvrdošín (11.6.2014) – Návrh na úhradu výdavkov vo výške **16 206,80 eur** bol vypracovaný v súvislosti s riešením snehovej kalamity v obciach Mútne a Oravská Lesná a tiež veternej smršte v obci Zuberec.

Návrh na zmenu schváleného rozpočtu Environmentálneho fondu na rok 2014 (11.6.2014) – Predkladaný návrh zmeny rozpočtu na zvýšenie bežných výdavkov na poskytovanie dotácií v sume 1 120 124 eur súvisí s elimináciou škôd po vetrovej kalamite v máji 2014. Pôvodný prebytok podľa schváleného rozpočtu na rok 2014 vo výške **39 126 069 eur** sa navrhovanou zmenou zníži na **38 005 945 eur**.

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády SR o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy (18.6.2014) – Týmto návrhom dôjde k tomu, že vlastníci poľnohospodárskeho pozemku mimo intravilánu obce si na ňom budú môcť postaviť rodinný dom bez toho, aby platili odvod za odňatie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely. Návrh sa týka pozemkov o výmere do 150 resp. 250 m². Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške **120 000 eur** a v rokoch 2015 až 2017 každoročne vo výške **240 000 eur**.

Návrh na zmenu rozpočtu Environmentálneho fondu na rok 2014 v súvislosti s

pokračovanie na s.10

INESS Publikácie

Publikácia s názvom **Atómová hrozba** a podtitulom *Prehnané podnikateľské sebavedomie slovenskej vlády a poskytnuté štátne garancie môžu vyjsť slovenských spotrebiteľov draho* sa venuje sa ekonomickým dopadom plánovanej výstavby Nového jadrového zdroja v Jaslovských Bohuniciach na spotrebiteľov elektriny.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunit je nielen hodnotnejšia z pohľadu príjemcov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu *Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti*, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajú.* Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

rozšírením špecifikácie činností podpory formou dotácie pre rok 2014 (18.6.2014)

- Zmena rozpočtu súvisí s rozšírením špecifikácie činností podpory formou dotácie. Dotácie budú poskytované aj na účely zvyšovania energetickej účinnosti existujúcich verejných budov cez zateplovanie. Pôvodný prebytok na rok 2014 vo výške 38 005 945 eur sa navrhovanou zmenou zníži na 23 005 945 eur. Negatívny dopad na rozpočet verej-

nej správy v roku 2014 bude vo výške **15 000 000 eur**.

Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 - návrh (25.6.2014) - Na obdobie rokov 2014 – 2020 je v tejto etape programovania možné na rozvoj dopravnej infraštruktúry a verejnej osobnej dopravy uvažovať s alokáciou v sume 4,638 mld. eur, z toho zdroje EÚ tvoria 3,940 mld. eur. Rozpočtovo nekryté výdavky

budú v roku 2015 vo výške **114 382 997 eur**, v roku 2016 vo výške **271 224 309 eur** a v roku 2017 vo výške **267 282 551 eur**.

Návrh na vyslovenie súhlasu vlády SR s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území SR a s vyslaním ozbrojených síl SR mimo územia SR na účel vojenských cvičení v 2. polroku 2014 (25.6.2014) - Finančné prostriedky potrebné na realizáciu budú v roku 2014 vo výške **726 811 eur**.

Porno, diaľnice a demokracia

Róbert Chovanculiak

Prečo treba o prieskumoch verejnej mienky vždy pochybovať

Uspokojovanie potrieb je príjemná záležitosť a ľudské potreby sú prakticky nekonečné. Čo je už menej nekonečné a menej príjemné, je vzácnosť prostriedkov, prostredníctvom ktorých tieto potreby uspokojujeme. Z týchto dvoch skutočností vyplýva jednoduchá vec – naše potreby musíme diskriminovať. Niektoré uspokojíme hneď, niektoré neskôr a niektoré vôbec.

Ak človek žije na ostrove a jeho jediný priateľ je pokreslená polovufučená lopta, podobné úvahy nemajú moc zmyslu a sú skôr len mentálnou gymnastikou. Problém však dostane kvalitatívne iný charakter, keď ostrov začnú zaplňať ďalší ľudia a tí sa začínajú špecializovať na uspokojovanie rôznych potrieb – vznikne spoločenská deľba práce. V tomto momente vzniká problém, ako budú medzi sebou obyvatelia ostrova komunikovať informácie o spomínanej diskriminácii potrieb, inak povedané o intenzite užitku, ktorý pociťujú pri uspokojovaní rôznych potrieb.

Fundamentálnou príčinou problému je, že si nevidíme do hláv – má teda informačný charakter. Nevieme, čo ten druhý človek oproti nám chce a ako veľmi to chce. Čo je ochotný obetovať, aby to dostal; aké náklady je ochotný niesť. Ak však chceme, aby boli v spoločnosti vzácné prostriedky použité na uspokojovanie najdôležitejších potrieb a nie premrhané na uspokojovanie potrieb, ktoré nie sú pociťované tak naliehavo, je nutné sa ľuďom do hláv nejako dostať. A porovnať medzi rôznymi hlavami to, čo tam nájdeme. V zásade máme dve možnosti, ako sa k tomu priblížiť. Môžeme sa spýtať a následne počúvať, čo nám kto prezradí o svojich preferenciách, alebo sledovať, čo ten človek robí, pričom predpokladáme, že robí to, čo preferuje za daných obmedzení najviac.

Asi nikoho neprekvapí, že tieto dve metódy často prinášajú rozdielne výsledky. So zaujímavými závermi však prišli dvaja neurológovia Ogi Ogas a Sai Gaddam. V jednej ich štúdií zisťovali, čo vzrušuje ženy a mužov. V závere štúdie okrem klasických rozdielov medzi ženami a mužmi prišli s rozdielom medzi tým, čo ženy tvrdia, že ich vzrušuje a tým, čo ich v skutočnosti vzrušuje. Väčšina žien

totožito deklarovala vysoko pozitívne preferencie voči tzv. female-friendly pornu, ktoré je založené na vzájomnom rešpekte a rovnocennom postavení herca a herečky, kde hrajú hlavnú rolu emócie a príbeh. Empirické dáta však ukázali, že tie ženy, ktoré porno pozerajú, v drvivej väčšine nemajú vôbec záujem o „politicky korektné“ porno vytvorené „ženami pre ženy“. Naopak, pozerajú klasické, mužské, „bezcitné“ porno. A skutočne aj väčšina webových stránok s female-friendly pornom jednoducho skončila fiaskom a tie, ktoré prežili, dosahujú len mizivú návštevnosť (navyše väčšinou tvorenú mužmi).

Na túto štúdiu som si spomenul pred pár dňami, keď sa v rádiu pýtali náhodných respondentov na ich názor na diaľnice na Slovensku. Rôzni ľudia sa rôzne sťažovali na ich nedostatok a nekvalitu. Kritizovali pomalú výstavbu a spoločným menovateľom bola túžba skorého dobudovania naplánovaných diaľnic. Vtipný moment nastal, keď jednému respondentovi po odpovedi zo zadu zakričal jeho kamarát: „však ty nemáš auto!“.

Zdá sa, že v prípade ženského porna aj slovenských diaľnic sme svedkami obdobného fenoménu. Ľudia neodpovedajú ani tak podľa toho, aké sú ich skutočné preferencie, ale skôr podľa toho, čo sa zdá byť správne a znie dobre; čo je všeobecne očakávané, že človek odpovie. Či je táto konformná heuristika výsledkom vedomého upravovania pravdy, alebo podvedomá reakcia z dôvodu jej kognitívnej jednoduchosti, či dokonca výsledok dlhodobého evolučného tlaku sú otázky, ktorými sa zaoberajú sociálni psychológovia.

Mňa, ako ekonóma, skôr zaujal rozdiel medzi inštitucionálnymi rámcami, v ktorých rezonujú preferencie voči ženskému pornu na jednej strane a na druhej diaľniciam. O tom ako budú v spoločnosti alokované vzácné zdroje v oblasti porna rozhodujú preferencie demonštrované formou skutočného konania. Výsledkom je, že drvivá väčšina svetového porna je klasické porno a porno priemysel reaguje na to, čo ženy (a muži) skutočne chcú a nie na to, čo deklarujú, že chcú.

Na druhej strane sú diaľnice, kde sa o alokácii vzácných zdrojov rozhoduje pomocou demokratických mechanizmov. A tie reagujú práve na deklarované požiadavky voličov.

Teda ani nie tak na to, čo ľudia naozaj chcú, ako skôr na to, čo si myslia, že je správne chcieť. Jednoducho povedané, na to, čo znie dobre. Ak sa vám tento záver nepozdáva, skúste nájsť človeka, ktorý by na dotaz týkajúci sa školstva, zdravotníctva, či diaľnic, nepožadoval kvalitnejšie školstvo, lepšie zdravotníctvo a viacej diaľnic a to bez ohľadu na to, koľko zdrojov už bolo do týchto oblastí presmerovaných a či vôbec bude tieto služby potrebovať.

To však vôbec neznamená, že demokracia bude týchto služieb dodávať nadmerné množstvo v zbytočne vysokej kvalite – vzhľadom na neefektivitu verejného sektora, zlyhávania politického procesu, byrokratické riadenie, tlak úzkych záujmových skupín, korupciu, nemožnosť kalkulácie ziskovosti a následnú absenciu selekčného tlaku sa deje skôr opak. Čo však môžeme predpokladať je, že politici sa budú predbiehať v ponukách, ktoré chcú voliči počuť (viacej a lepšie všetkého) a že budú v demokracii víťaziť politiky, ktoré systematicky zväčšujú verejný sektor. Či už na strane príjmov, výdavkov alebo dlhov.

Nanešťastie, ako sme spomenuli v úvode, zdroje určené na uspokojovanie potrieb sú vzácné a ich alokácia má recipročný charakter. Ak ich niekde použijeme viacej, inde ich bude musieť byť menej. Ak by sa o porne rozhodovalo demokraticky, dneska tu máme minimálne polovicu female-friendly porna, ktoré by bolo nielen predražené, neefektívne, plné korupcie, ale zaberalo by vzácné zdroje (herečky, hercov, kameramanov, postele), ktoré by tak nemohli byť použité na točenie klasického porna. Porno voliči by dostávali niečo úplne iné ako chcú... a to aj napriek tomu, že by vo voľbách stále tvrdili opak. Niečo obdobné sa však dnes deje v súčasnom verejnom sektore; nielen že je tam takmer všetko predražené, neefektívne a plné korupcie, ale v skutočnosti by možno ľudia namiesto predraženej diaľnice preferovali novú záhradnú chatku... a to aj napriek tomu, že vo voľbách stále tvrdia opak.

iness.sk, 30.5.2014

Čaro krajších čísel

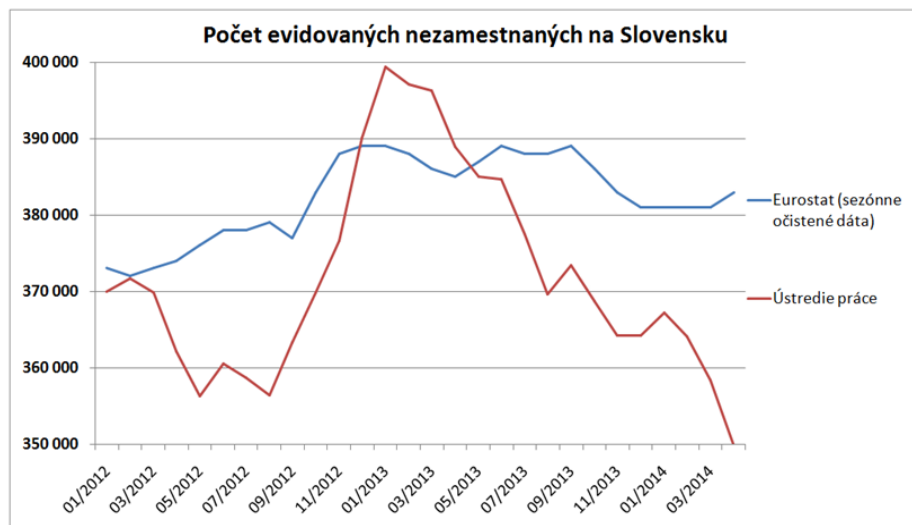
Ján Dinga

Vývoj nezamestnanosti na Slovensku zaznamenal medziročne pozitívny, výrazne klesajúci trend – teda aspoň podľa čísel Ústredia práce. Evidovaná miera nezamestnanosti totiž klesla z hranice 14,4 % v apríli 2013 tesne pod hranicu 13,0 % v apríli 2014. Vyplýva to z medziročného poklesu disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie z 389-tisíc na 350-tisíc.

Tajomstvo významného poklesu však nemusi byť len plodom lepšieho stavu ekonomiky. Ministerstvo práce totiž pristúpilo k zmene metodiky vykazovania disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie. Uchádzač, ktorý nie je disponibilný, to znamená, že nie je okamžite schopný nastúpiť do práce, sa totiž do evidovanej miery nezamestnanosti neráta. V apríli 2013 bolo nedisponibilných uchádzačov 33-tisíc a jednalo sa najmä o ľudí práceneschopných, resp. na absolventskej praxi. V apríli 2014 ich však už bolo vyše 40-tisíc, z toho 15-tisíc tvorili uchádzači na menších obecných službách alebo v dobrovoľníckej službe, ktorí sa ešte pred rokom za nedisponibilných nepovažovali.

Ministerstvo si tak zmenou metodiky vyškrtlo z nepohodlného chlievika disponibilných uchádzačov 15-tisíc ľudí, čo im však zamestnanie neprinieslo. Pomohlo to však

krajšiemu vykázaniu evidovanej 13,0 % nezamestnanosti, ktorá je tak o vyše 0,5 percentuálneho bodu nižšia, ako by bola podľa starej metodiky.

Tak či onak, k medziročnému poklesu evidovanej miery nezamestnanosti o takmer 1 percentuálny bod by prišlo aj podľa starých pravidiel. Svoju interpretáciu vývoja by však určite mohol sformulovať aj Štatistický úrad, ktorý každomesačne dodáva čísla Eurosta-

tu. Podľa tamojšej metodiky totiž ostala medziročná miera nezamestnanosti (sezónne očistená) prakticky nezmenená na úrovni 14,0 %. Metodika Eurostatu (resp. metodika výberového zisťovania pracovných síl, ktorú používa Štatistický úrad) pritom za zamestnanú považuje osobu staršiu ako 15 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonala aspoň jednu hodinu práce za mzdu alebo plat.

iness.sk, 6.6.2014

Hodnotenie návrhu novely anuity

Radovan Ďurana

Pre mnohých sporiteľov bolo kľúčovým dôvodom pre vstup do II. piliera možnosť dedenia a nakladania s úsporami na dôchodku.

Pôvodný zákon predpokladal, že sporitelia budú môcť disponovať s úsporami po zakúpení anuity v základnej výške*. Zostatok mal byť predmetom programového výberu, ktorý mohol byť postupný, alebo jednorazový. Dnes parlament jedná o obmedzení programového výberu na základe pravidiel popísaných nižšie. Naše hodnotenie navrhovaných zmien:

- Novela zákona odopiera slobodu v nakladaní s úsporami 90-95% sporiteľov. V budúcnosti možno(!) toto číslo klesne, v závislosti od miery zhodnotenia úspor v II. pilieri. Budúci rok sa k programovému výberu dostane minimum sporiteľov, a to tiež len k veľmi nízkej sume. Sporitelia s celoživotným príjmom nižším ako 3 násobok priemernej mzdy sa k programovému výberu dostanú len ojedinele.

- Na rozdiel od pôvodnej myšlienky II. piliera, v prístupe k úsporám vyhral paternalistický postoj štátu, ktorý diktuje sporiteľom pravidelnú spotrebu úspor formou anuit, a odopiera im možnosť financovať ich niektoré urgentnejšie potreby na dôchodku (doplatenie

hypotéky, financovanie operácie a pod.)

- Výška dôchodku z prvého piliera (bez krátenia) sa stáva prvým rozhodujúcim kritériom pre prístup k úsporám. Je to nešťastné rozhodnutie z troch dôvodov:

1. Sporiteľom je nespravodlivo krátený dôchodok. Naďalej sa vychádza z pomeru 4/18, pričom, pričom MPSVR aj odborná verejnosť priznávajú reálny pomer 4/25.

2. Prvý pilier poskytuje neprimerane vysoké dôchodky, je v hlbkej strate (12% bez vplyvu II. piliera), a teda by nemal byť považovaný za bernú mincu

3. Do druhého, plne zásluhového piliera sa zavádzajú parametre zo solidárneho piliera, ktoré tam nemajú miesto

- Dodatočné kritérium minimálneho dôchodkového príjmu 550 eur je neopodstatnene vysoké. Je vysoko nad hranicou aktuálneho priemerného dôchodku (cca 400 eur), a vysoko nad hranicou dôchodkov, ktoré sú priznávané ženám (v roku 2012 Muži 428 eur, ženy 333 eur). Nevidíme dôvod, prečo štát považuje za prijateľnú hranicu pre poskytnutie predčasného dôchodku 1,2*ŽM, to jest 240 eur, a pre prístup k úsporám 550eur.

- Vysoká úroveň tohto kritéria rozdelí Slovensko na dva regióny. Bratislavu, a zvyšok Slovenska, ktorý sa k programovému výberu dostane len v prípade manažmentu a dobre platených zamestnancov nadnárodných spoločností.

- Naďalej pretrvávajú podozrenie, že ide o protiústavnú zmenu pôvodného znenia.

- V prvých rokoch platnosti navrhovaného ustanovenia sa len veľmi málo vysokopríjmových osôb dostane k možnosti programového výberu, kvôli nízkemu zhodnoteniu úspor v období krízy a legislatívnej neistoty (neustále zmeny). To bude vytvárať ďalší tlak na znižovanie významu a hodnoty II. piliera.

Ďalšie body návrhu:

- Povinný nákup dedenia je diskriminačný návrh

Samotné označenie dedenie je zavádzajúci, nakoľko v praxi sa bude dediť len malá časť zvyšku úspor (rozdiel medzi 84 násobkom mesačnej dávky a počtom už vyplatených mesačných dávok, pričom priemerný Slovák má očakávanú dobu dožitia 16 rokov=192 dávok). Všetci si ho budú musieť kúpiť, príde o 2% úspor, pričom ho využije menej ako polovica sporiteľov – doplatia na to najmä

ženy, ktorých sa podstatne viac dožije 7 rokov ako u mužov. Treba upozorniť, že ak sporiteľ bude odkladať nákup anuity na neskôr, napr. kvôli pretrvávajúcemu zamestnaniu, poplatok za dedenie bude radikálne rásť – v prípade 70 ročného človeka až na 5%. Tento nevýhodný obchod pre sporiteľa vznikol len preto, že vláda odopiera prístup k úsporám. Ak by programový výber mohla využiť väčšina sporiteľov, nikto by nemal potrebu si za „luxus“ dedenia priplatiť.

Čo návrh postráda?

Upraviť krátene dôchodkov sporiteľov z I. piliera. Na dôchodky nejdú odvody vo výške 18%, ale 22,75% vrátane rezervného fondu, a ak zarátame aj prebytky ostatných fondov, tak takmer 25%. Štát by mal sporiteľom priznávať vyššie dôchodky z prvého piliera

Prečo by malo mať podstatne viac sporiteľov prístup k úsporám?

Napríklad preto, aby ľudia v núdzi nemuseli prosiť premiéra o milodar z jeho rezervy. Príklady jej použitia:

2013, obec Cereňany, 1000 eur pre pani Pavlínu Bakytovú na operáciu jej syna Dávida Krajčíka

2013, obec Pucov, 6000 eur na liečbu Adama Povalu

2013, Michal Kováč, 7200 eur na medikamentóznú a opatrovateľskú liečbu

2014: na zabezpečenie materiálnych potrieb rodiny a zdravotnú starostlivosť 2000 eur v Banskej Štiavnici

2013: na polohovateľnú stoličku pre zdravotne postihnutú dcéru, 5000 eur, Čierny Balog

2013: na zakúpenie elektrického invalidného vozíka B 500 s vybavením a plným príslušenstvom, 5000 eur, Ružomberok

Nový návrh programového výberu

Programový výber bude môcť využiť sporiteľ, ktorému ostali na účte úspory po zakúpení minimálnej anuity vo výške, ktorá sa rovná rozdielu jeho dôchodku z prvého piliera a potenciálneho dôchodku z prvého piliera, ktorý

by dostal, keby nebol v II. pilieri. Zároveň, jeho príjem z prvého aj druhého piliera musí byť vyšší, ako dôchodok poistenca vypočítaný pre 42 rokov poistenia a POMB vo výške 1,25 (dnes 538 eur). Zostatok úspor si nebudú môcť sporitelia vybrať podľa vlastných potrieb. Podľa návrhu si budú môcť 25% vybrať jednorazovo a zvyšok v pravidelných mesačných splátkach, max. vo výške 2*životné minimum.

*Zákon pripravovaný 10 rokov pred prvými výplatami nebol kompletný. Nepočítal s tým, že kritérium minimálnej anuity 0,6*životné minimum zásadne limitovalo sporiteľov, ktorí nemali šancu sporiť 40 rokov. Tento nedostatok by sa dal ľahko napraviť tým, že by táto požiadavka bola upravená v závislosti od dĺžky sporenia. Navyše, kritérium bolo nastavené pri 9% odvodoch do II. piliera. Po zohľadnení poklesu sadzby by preto táto hodnota klesla zhruba na 0,4 násobok ŽM. Sporiteľ, ktorý sporiť 10 rokov, to jest štvrtinu predpokladanej doby, by teda musel plniť kritérium 20 eur mesačne z povinnej zakúpenej anuity, čo by ponechávalo podstatne viac zdrojov na programový výber, ako súčasné návrhy ministerstva a niektorých poslancov.

iness.sk, 5.6.2014

Transformáciou k lepšiemu životnému prostrediu

Martin Vlachynský

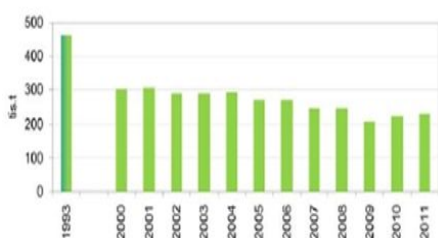

Termín transformácia ekonomiky sa väčšinou spája s procesom privatizácie v 90. rokoch. Vytváranie slovenskej kapitálvej vrstvy z pochopiteľných dôvodov v sebe nesie trpkú príchuť pištole zastrčenej za gumu teplákov.

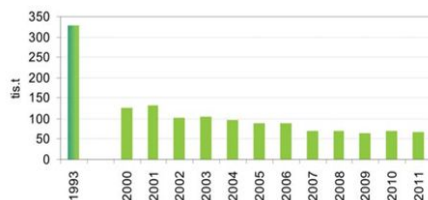
Ale transformácia znamenala aj prechod slovenského priemyslu k oveľa efektívnejšiemu spôsobom výroby – ekonomicky, ale aj ekologicky. Dnes si už málo ľudí spomenie na zdevastované prostredie okolo hliníkarňí, či niklovej hutí, na vyvážanie gudrónov neďaleko obytných zón, na ekologické katastrofy spriatelenej armády, či rôzne hrnčeky var. Ostali však štatistiky.

Netreba ich zložito hľadať, nájdú sa v Správach o stave životného prostredia SR od Ministerstva životného prostredia. Pozrime sa na dva živly základné pre ľudské zdravie:

Emisie oxidu uhoľnatého (to je ten zlý, ktorý pri zapchatom komíne zabije, ani si to nevšimnete)

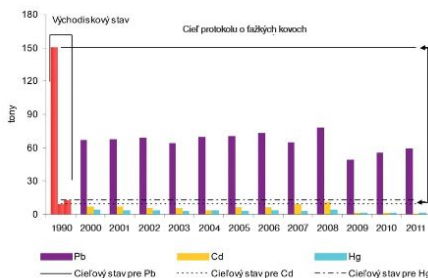
Emisie oxidu siričitého (pamätáte si na kyslé dažde?)

Alebo emisie oxidov dusíka

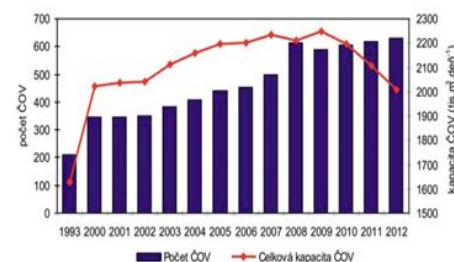

Alebo ťažké kovy v ovzduší? Olovo, kadmium, ortuť

Presuňme sa k vode. Ako sa menil počet čističiek odpadových vôd?

(Kapacita klesla, čo súvisí s poklesom spotreby vody na Slovensku asi o 50%)

Malo to dopad na kvalitu vody? Malo. A nie málo. (nerozpustné látky, biochemická spotreba kyslíkom, chemická spotreba kyslíka dichrómanom, uhľovodíkový index - tabuľka na ďalšej strane)

A keď už sme rozbehnutí v podávaní dobrých správ, podelíme sa aj o čísla veľkosti verejnej zelene. Dáta začínajú až v roku 2000, takže socialistické čísla nevidíme. Mnohých však prekvapí, že plocha verejnej zelene medzi rokmi 2000-2011 (veľmi mierne) vzrástla (tabuľka na ďalšej strane).

Hodnotenie kvalitatívnych zmien v jednej oblasti ostáva otvorené. Týka sa sektora, kde transformácia poriadne neprebehla (rozdobenosť vlastníctva, nezistení vlastníci...), resp. kde bola zavedená nová forma

Tabuľka 35. Znečistenie odpadových vôd vypúšťaných do povrchových vôd v období rokov 1994, 2000 – 2012

Odpadová voda vypúšťaná	Objem (tis.m ³ .r ⁻¹)	NL (L.r ⁻¹)	BSK ₅ (L.r ⁻¹)	CHSK ₅ (L.r ⁻¹)	NEL ₁₀ (L.r ⁻¹)
1994	1 223 549	41 446	34 275	106 960	772
2000	1 047 681	23 825	20 205	61 590	298
2001	1 024 320	22 998	19 707	61 599	270
2002	1 035 068	22 790	18 803	59 204	252
2003	950 686	21 193	17 372	56 829	232
2004	919 869	21 389	13 702	45 162	57
2005	881 946	12 670	10 661	37 312	55
2006	773 594	11 200	9 026	31 563	44
2007*	634 419	9 405	6 521	26 913	58
2008*	619 286	8 736	6 641	26 688	31
2009*	620 340	7 707	5 546	25 660	31
2010*	744 756	9 018	5 580	25 750	32
2011*	612 375	7 258	4 825	21 358	28
2012*	647 159	6 221	4 562	19 858	25

* Údaje sú z databázy Súhrnnej evidencie o vodách

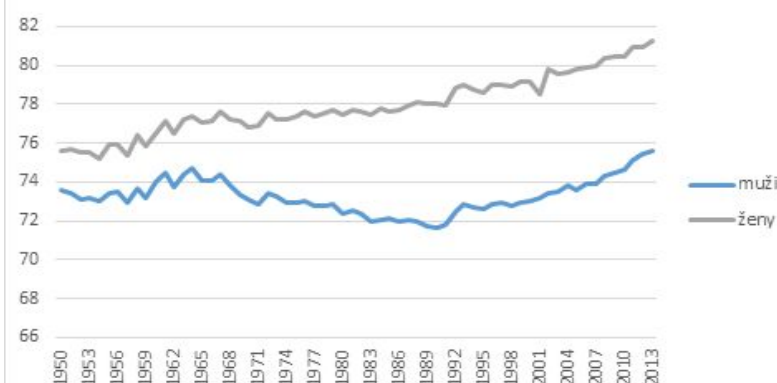
Zdroj: SHMÚ

socializmu (CAP – spoločná európska poľnohospodárska politika). Uhádli ste, je to poľnohospodárstvo. Pôda podlieha vodnej erózií vďaka spájaniu do väčších celkov intenzívnejšiemu využívaniu. Pokles emisií NO₂ a SO₂ otočil vývoj výmery kyslých pôd, napriek tomu je acidifikácia problémom. Rastú aj hodnoty aktívneho hliníka v ornej pôde. Nenašli sme však staršie dáta na porovnanie vývoja.

Všetky tieto ukazovatele sú len zástupnými ukazovateľmi pre ten, ktorý nás zaujíma najviac – zdravie ľudí. Aj tu máme dobré správy a to najmä pre mužov. Za socializmu sa dožitie mužov nad 50 rokov skracovalo (50tník v roku 1960 v priemere žil ešte ďalších 24 rokov, kým 50tník na konci 80. rokov mal pred sebou priemerne už len necelých 22 rokov) a dĺžka života žien rástla len veľmi pomaly

(50tničky z konca 80. rokov sa v priemere dožili o 0,3 roka viac ako ich rovesníčky zo začiatku 60. rokov. S príchodom novej éry šanca na dlhší život začala obom skupinám

Priemerný vek dožitia 50-ročných

rásť. Na tom má aspoň čiastočnú zásluhu aj zlepšujúce sa životné prostredie.

iness.sk, 26.6.2014

Hra o politické výhody sa nemusí vyplatiť

Martin Vlachynský

V zastupiteľskej demokracii je hra záujmových skupín o rôzne výhody nevyhnutnou súčasťou tvorby verejných politik. Pod pojmom „záujmová skupina“ si nepredstavujte len žralokov v oblekoch na mieru a autách so štyrmi výfukmi. Je to prakticky každá lobujúca skupina obyvateľov. Dôchodcovia chcú vyššie dôchodky a väčšie zľavy, lekári platy, priemyselníci clá, bankári bailouty, študenti krásne intráky... Rozdiel je len v tom, že niekto vie kričať hlasnejšie a niekto takmer vôbec.

Niekedy chcú záujmové skupiny od politikov, aby im odstránili bremeno – znížili odvody, zrušili hlásenie úradom, a podobne. Ale najlepšie si čistého vína, väčšina záujmových skupín chce, aby politici obmedzili ostatných a lobujúcej skupine tak poskytli výhodu.

Typickým príkladom sú taxikári. Je to pomerne silná nátlaková skupina, ktorej sa vo väčšine krajín podarilo vybaviť si chránený kartel v podobe licencií. Ak nemáte papier (a väčšinou aj správne zafarbené auto), ľudí po meste za peniaze voziť nemôžete. Mnohé mestá dokonca zaviedli jednotné sadzby. Ta-

kýto štátom garantovaný monopol prirodzene nesie pre zákazníkov nevýhody v podobe vyšších cien a pre potenciálnych záujemcov o tento biznis vysoké vstupné náklady, ktoré chránia existujúcich poskytovateľov.

Členstvo v takomto privilegovanom klube samozrejme niečo stojí. Taxikárska licencia sa v Paríži predáva až za 250 000 eur. Niet divu, že v skupine vznikne panika, keď príde niečo ako aplikácia Uber. Tá umožňuje cez smartfóny párovať pasažierov a vodičov súkromných áut, čo prirodzene narúša klasický taxikársky biznis.

Tisíce taxikárov preto pred časom zablokovali ulice Paríža, Ríma, Londýna a ďalších európskych miest v snahe primäť vlády „niečo s tým urobiť“. Nechýbali dokonca ani fyzické útoky na autá, o ktorých si taxikári mysleli, že vezú pasažierov. Niektoré vlády zareagovali – francúzska nariadila app-taxikom čakať absurdných 15 minút pred tým, ako dovoľia pasažierovi nasadnúť (hoci by stál vedľa auta), v Katalánsku môžete rovno dostať 6 000 eur pokutu. No napríklad Európska Komisia Uber podržala.

História by vedela o tomto rozprávať historicky. Ludditi začiatkom 19. storočia ničili tkáčske stroje. Dekádu či dve neskôr to zase schytali mláťačky. Výsledky sa dali predvídať, neporazili ani tkáčske stroje a ani cepmi sa dnes nemusíme oháňať. Podobne to dopadne aj s Uber-om a ďalšími aplikáciami. Samotná spoločnosť protesty umne otočila vo svoj prospech ako skvelú marketingovú akciu a obľúbenosť aplikácie vyletela prudko hore. Pokrok si totiž vždy nájde cestičky a jedinou aspoň dočasne účinnou reakciou vlád môže byť len masívne obmedzenie slobody – kontrola komunikácie, cestné hliadky, knihy jász, agenti provokatéri.

Vylobované výhody sa otočili proti ich držiteľom. Do ich získania investovali veľa zdrojov, ktoré možno čoskoro vyjdú nazmar. Niektorí dokážu inovovať (a ponúknuť taxíky s kávovarom, zásuvkou, internetom a vodotryskom), niektorí zaniknú. Tak ako v každom inom podnikaní.

SME, 26.6.2014

Stredná trieda si v Kanade polepšila

Herbert Gruber

Do rozsiahlej debaty o vplyvoch a meraniach príjmovej nerovnosti prikladáme ďalšie dáta o dynamike príjmov v kanadských rodinách, prebraté z článku Čo chýba Pikettymu:

Dáta z Kanady mnohých prekvapia: Až 87 zo 100 pracujúcich, ktorý v roku 1990 okupovali v príjmovom rozdelení najnižší kvintil (každý kvintil predstavuje jednu pätinu domácností rozdelených podľa výšky ich príjmov - pozn. prekl.), sa o 19 rokov neskôr prepracovali do vyšších kvintilov, z toho dokonca až 21 do toho najvyššieho. Výsledkom príjmovej mobility sú samozrejme aj pohyby opačným smerom. Z najvyššieho kvintilu v roku 1990 skĺzlo v priebehu nasledujúcich 19 rokov nižšie 36 % Kanaďanov.

Inú dôležitú informáciu poskytujú dáta, ktoré publikoval Fraser Institute, ktoré vyvracajú početné správy o úpadku strednej triedy. Kanadské rodiny, ktorých priemerný príjem očistený o infláciu patril v roku 1990

do najnižšieho kvintilu, si do roku 2009 polepšili o 280 percent. Naproti tomu rodinám z najvyššieho kvintilu vzrástol v rovnakom období príjem len o 112 percent. Priemerný príjem rodín z prostredných troch kvintilov vzrástol o 153 percent. To znamená, že nielen najchudobnejšie rodiny, ale aj stredná trieda bohatla výraznejším tempom ako najbohatšie domácnosti.

Dynamika príjmového rozdelenia, ktorú tieto dáta odhaľujú, vychádza najmä zo zmien vo veľkosti príjmov v priebehu životného cyklu: na začiatku pracovnej aktivity sú produktivita a príjmy nízke, s vekom a pracovnými skúsenosťami rastú. Klesať začnú opäť s príchodom obmedzení súvisiacich s vekom a odchodom do penzie.

Dáta Statistics Canada prezrádzajú, že Top 1% najbohatších domácností ešte pred piatimi rokmi nemalo príjmy na tejto úrovni. Porovnaním rebríčku miliardárov magazínu

Forbes zisťujeme, že len 10 percent miliardárov z roku 1982 sa udržalo na zozname aj o 30 rokov neskôr v roku 2012, a to aj po očistení o infláciu.

Globalizácia obchodu spôsobila zväčšovanie firiem a znásobila potenciálny finančný prínos manažéra. Ak napríklad firma očakáva od svojho top manažéra prínos v podobe nárastu tržieb o 1 percento, môže mu ponúknuť väčšiu mzdu ak sa jedná o medzinárodnú spoločnosť s tržbami 10 miliárd, než v prípade firmy operujúcej len na domácom trhu s tržbami 100 miliónov. Príjmy Billa Gatesa či Steva Jobsa a ich top manažérov by boli výrazne nižšie, ak by svoje novinky predávali len v USA a nie na celom svete.

Originál What Piketty Misses zverejnený na AtlasOne 23.5.2014.

Pre INESS preložil Jakub Sokol.

iness.sk, 4.6.2014

INESS na Taskforce on the future of Europe Workshop

V nemeckom meste Gummersbach sa na pôde Theodor Heuss Akademie Nadácie Friedricha Naumanna uskutočnil workshop na tému budúcnosti Európskej únie.

Okrem organizátora, Európskeho liberálneho fóra, sa podujatia zúčastnili aj zástupcovia think-tankov zo siete 4liberty. Za INESS to bol Martin Vlachynský ako člen štvrtej pracovnej skupiny s témou Kríza v Európe.

Majstrovstvá SR neziskoviek v stolnom futbale

Vo štvrtok 12. júna sa uskutočnil už druhý ročník Majstrovstiev Slovenska v stolnom futbale neziskoviek. INESS obsadil v konkurencii 16 slovenských neziskových organizácií tretie miesto!

Podujatie zorganizoval v hube The Spot ako minuloročný víťaz LEAF, s výdatnou podporou The Spot, Centra pre filantropiu a ID

Space Team.

Vo štvrtfinále sme si poradili s Transparency International, no v semifinále sme už nestačili na budúcich víťazov z LEAF. V mimoriadne dramatickom zápase o 3. miesto sme zvíťazili nad Radou mládeže Slovenska 2:1 na sety, pričom posledný set skončil výsledkom 10:9.

Vesmír verejných výdavkov 2014

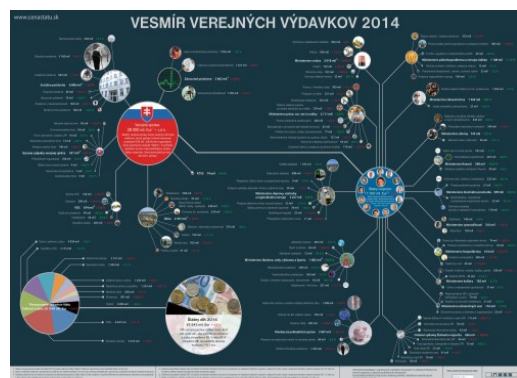
Tak ako každý rok, aj tento sme vyhotovili plagát Vesmír verejných výdavkov 2014.

Vesmír je grafickým znázornením všetkých verejných výdavkov financovaných z daní a odvodov. Umožňuje pochopenie vzťahov medzi jednotlivými zložkami verejnej správy. Keďže je výbornou pomôckou pri vysvetľovaní základných finančných tokov medzi občanom a štátom ako aj medzi jednotlivými štátnymi inštitúciami, posielame ho už niekoľko rokov bezplatne na všetky stredné školy a vybrané vysoké školy po celom Slovensku. Plagát schválilo aj Ministerstvo školstva ako

učebnú pomôcku.

Vesmír sme mohli pripraviť vďaka podpore od Embassy of the United States v Bratislave.

Plagát si môžete zakúpiť v slovenskej aj anglickej verzii priamo v kancelárii INESS alebo na iness.sk/knihy.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Daňové inovácie

Aspoň päť daňových rajov vie spamäti vy-menovať už aj vaša starká. Počuli ste už o slobodných prístavoch (freeports)? Sú to v podstate sklady a ich vysoký výskyt vo Švajčiarsku vám napovie, že majú viac spoločné s daňovou optimalizáciou ako s vodou.

Slobodné prístavy sa historicky vyvinuli na uľahčenie obchodu. Podrobiť tovar byrokratickej (najmä daňovej a colnej) kontrole v každom medzisklade je nákladné. Preto sa tovar vysporiada len medzi východnou a cieľovou destináciou a tovar „v tranzite“ je mimo dosah daní.

V čase intenzívnej poľovačky vlád na súkromný majetok sa slobodné prístavy stali populárnou alternatívou, alebo skôr komplementom, ku klasickým daňovým rajom. Nie je totiž nijak definované, koľko a aký tovar môže byť „v tranzite“ a tak niektoré predmety (čoraz populárnejšie je umenie, ale samozrejme stálou sú drahé kovy) nechajú majitelia v tranzite aj mnoho rokov. A keďže s uskladnenými predmetmi je možné obchodovať bez toho, aby sklad (pod týmto slovom si predstavte skôr obrovský, luxusný a dobre zabezpečený trezor) fyzicky opustili, niektoré predmety tam možno ostanú až do súmraku dejín.

To je len jeden z príkladov, ako trh inovuje aj v prípade optimalizácie daní. Niektoré nápady idú podstatne ďalej. Seasteading institu-

te pripravuje projekt plávajúcich kancelárií, ktoré budú odtiahnuteľné podľa potreby. Iní odtiahli len seba. V roku 2013 sa občianstva (a globálnych chápadiel IRS) vzdalo 3000 Američanov, tohtoročné odhady hovoria o viac ako 4000. Ako tušíte, sú to väčšinou tí (podstatne) bohatší. Minulý rok to zabalila aj Tina Turner. Mnohí to nerobia ani tak pre výšku daní, ale pre veľkú komplikovanosť daňových priznaní zo zahraničia, kde chyba hrozí väzením.

Domicilu v krajinách s vysokými daňami sa vzdávajú aj firmy, najmä tie, ktoré žijú z patentového či copyrightového monopolu. Typicky farmaceutické spoločnosti, alebo spoločnosti ako Starbucks. Presun (úplne legálny, na rozdiel od transferového oceňovania, ktoré býva na hrane) neznamena odšťahovať pol priemyselnej zóny, stačí im presunúť patent či obchodnú značku.

Najjednoduchšou cestou ako obísť daňovú záťaž je – nezrobiť. Alebo lepšie povedané, zarobiť inú menu – čas, zdravie, zážitky. Tie to komodity sa dajú len ťažko zdaniť. Čoraz väčšia skupina tzv. „nových boháčov“ (new rich) minimalizuje čas strávený prácou (aj na pár hodín týždenne) a venuje ho zážitkom či sebazdokonaľovaniu.

ANTI MARKET

Vytlačení na okraj

Dať šancu – to je väčšinou kľúčový aspekt pomoci ľuďom, ktorí sú sociálne na okraji spoločnosti. Človek je mimoriadne podnika-

vý tvor a neustále hľadá príležitosť ako zvyšovaním užitku iných ľudí zvýšiť svoj vlastný.

Ingvar Kamprad ako malý chlapec kupoval zápalky v Stockholme a predával ich po švédskom vidieku. Drvivá väčšina príbehov nemá grandiózne vyvrcholenie ako ten jeho, ale drobné aktivity pomáhajú miliónom ľudí prežiť o niečo lepší a bohatší život.

Kto niekedy navštívil krajiny tretieho sveta, nemohol si nevšimnúť obrovský rozsah drobných služieb ponúkaných na ulici. Čistenie topánok, oprava bicyklov, nosenie batožiny, či predaj ovocia. Títo ľudia majú trochu šťastia v nešťastí. Dá sa im fungovať „pod radarom“ štátnych regulácií. Tie v rozvojových svetoch len zriedkavo zasahujú drobných podnikateľov, ktorým väčšinou stačí rozložiť si na zem kus plachty a skúsiť šťastie.

No nie že by to úrady neskúšali. Ráno 17 decembra 2010 začal Tunisian Mohamed Bouazizi ako každý deň predávať tovar na ulici zo svojej káry, za ktorý deň pred tým zaplatil 200 dolárov. Investícia vo výške viac ako mesačného zárobku sa mu tento krát nevyplatila. Pred obedom sa pri ňom zastavili príslušníci miestnej polície a žiadali povolenie na predaj. Keďže ho nemal, polícia mu káru aj s tovarom zabavila. Zúfalý Bouazizi sa polial benzínom a zapálil na ulici. Odpálil tak obrovskú vlnu protestov, ktorá vošla do histórie ako Arabská jar. Britské The Times ho označili za osobnosť roka 2011 a v meste Sidi Bouzid ho pripomína socha káry, akú používajú pouliční predavači.

Na Slovensku sú životné štandardy podstatne vyššie ako v Tunisku. Ale vyššie sú aj prvé priečky rebríka, po ktorom sa dá šplhať z dna hore. Efekt minimálnej mzdy na chudobných a menšiny (minimálna mzda v USA vznikla ako rasistický nástroj na elimináciu farebných robotníkov na stavbách a dodnes tvrdo dopadá na Afroameričanov) sme rozoberali už veľa krát. Ale podobný efekt majú aj administratívne bariéry vstupu na trh. S výnimkou predaja Nota Bene (ktorý je dovolený s láskavým dovoľením úradníka) nemá bezdomovec, či človek z osady veľa šancí na legálny zárobok.

A slučka sa uťahuje. V apríli bola predstavená tzv. daň na bezdomovcov - daň za výkup šrotu. Zákon naviac v sebe nesie zákaz hotovosti pri výkupe, čím ľudí bez bankového účtu núti používať sprostredkovateľov. Ďalšie kladivo sa chystá od júla. Pritvrdí sa zákaz predaja pri cestách, neprešlo ani povolenie predávať na parkoviskách.

Povolenia, registrácie, certifikáty, poplatky, minimálne odvody. Každá nová regulácia stavia bariéru o niečo vyššie a vytláča slabých stále viac na okraj.

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popísala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

Táto e-kniha vydaná INESS je dostupná na našej stránke iness.sk a v internetovom kníhkupectve Martinus za 2,80 Eur.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS
Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.